

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba

po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu w dniu 22 października 2024r.
w sprawie wniosku **Z. B.**
o odszkodowanie i zadośćuczynienie
skargi pełnomocnika Ministra Finansów
na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 29 maja 2024r., sygn. akt II AKa 55/24,
uchylający wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku
z dnia 31 października 2023r., sygn. akt XI Ko 1310/21-O,
na podstawie art. 531§1 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.

postanowił:

- 1) skargę pozostawić bez rozpoznania,**
- 2) kosztami postępowania skargowego obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Skarga została wniesiona przez osobę nieuprawnioną, gdyż nie będącą stroną niniejszego postępowania.

W niniejszej sprawie doszło do nietypowej sytuacji, której następstwem było uczestniczenie w procesie o odszkodowanie i zadośćuczynienie prowadzonym w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz

niepodległego bytu Państwa Polskiego – Dz.U. z 1991r., Nr 34, poz. 149 ze zm. (dalej jako Ustawa lutowa) podmiotu reprezentującego Skarb Państwa, za który uznano Ministra Finansów.

Ustalając chronologię zdarzeń w tym zakresie należy wskazać, że pełnomocnicy Z. B. złożyli do Sądu Okręgowego w Gdańsku w dniu 11 października 2021r. wniosek o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia w trybie ustawy lutowej (k. 4 - 96). W dniu 23 stycznia 2023r. Prezes Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wydał Rozstrzygnięcie Nr [...], którym wskazał Ministra Finansów jako organ właściwy do podejmowania czynności procesowych za Skarb Państwa w niniejszej sprawie toczącej się pod sygn. akt XI Ko 1310/21-O (k. 241 – 252).

Jako podstawę takiego rozstrzygnięcia przywołano art. 67§2 k.p.c. – który stanowi, że: *"za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej"*. Jednocześnie uznając, że wobec dochodzenia roszczenia w trybie art. 8 ust. 2a Ustawy lutowej do sytuacji takiej nie mają zastosowania przepisy 554§2b k.p.k., lecz zasada z art. 558 k.p.k. (w sprawach o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się tylko w kwestiach nieuregulowanych w Kodeksie postępowania karnego).

W tym miejscu zauważyć należy, że zgodnie z dyspozycją art. 554§2a k.p.k. (w stanie prawnym obowiązującym w chwili złożenia wniosku) stronami w postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie byli: wnioskodawca, prokurator oraz Skarb Państwa. Kwestią dalszą natomiast było to, kto jest organem reprezentującym Skarb Państwa w danym procesie, a więc czy jest to podmiot wskazany w art. 554§2b k.p.k., czy, jak w niniejszej sprawie, podmiot wskazany w trybie art. 67§2 k.p.c. przez Prokuraturę Generalną RP.

Ten stan prawny uległ jednak zmianie wraz wejściem w życie w dniu 13 września 2023r. ustawy z dnia 7 lipca 2023r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023r., poz. 1860). Na podstawie art. 8 tej ustawy art. 8 ust. 3 Ustawy lutowej otrzymuje

brzmienie: „w postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie mają odpowiednie zastosowanie przepisy rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, z wyjątkiem art. 554§2a i 2b oraz art. 555”.

Powyższa zmiana spowodowała, że w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów Ustawy lutowej nie ma zastosowania art. 554§2a k.p.k., co oznacza, że Skarb Państwa przestał być stroną we wskazanych postępowaniach (prokurator i wnioskodawca zachowali uprawnienia w tym zakresie na podstawie przepisów ogólnych).

W dalszej kolejności zauważyć trzeba, że jedynym przepisem przejściowym odnoszącym się w nowelizującej ustawie do omawianych przepisów jest art. 35, w którym wskazano, że czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli zostały dokonane z zachowaniem wymogów określonych w k.p.k. w brzmieniu dotychczasowym.

W świetle powyższego z dniem 13 września 2023r. Minister Finansów utracił w niniejszym procesie uprawnienia strony.

Nie miał zatem już tych uprawnień w trakcie postępowania przed Sądem Apelacyjnym, przed którym wyrok zapadł 29 maja 2024r., co o tyle nie miało decydującego znaczenia dla tego rozstrzygnięcia, że postępowanie odwoławcze toczyło się z wyłącznej inicjatywy wnioskodawczyni i jej pełnomocników.

Przedmiotem natomiast niniejszego postępowania o charakterze nadzwyczajnym jest skarga na wyrok sądu odwoławczego złożona w imieniu Ministra Finansów.

Wskazać zatem trzeba, że zgodnie z dyspozycją art. 539a§1 k.p.k. od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania skarga przysługuje jedynie **stronom**. Skoro zaś z dniem 13 września 2023r. Skarb Państwa przestał być umocowany do bycia stroną w procesach o odszkodowanie i zadośćuczynienie, to działający w jego imieniu Minister Finansów nie mógł skutecznie złożyć tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Analogiczne stanowisko zajął już Sąd Najwyższy w postanowieniach zapadłych w sprawach IV KO 114/23 i III KZ 2/24.

Kierując się przedstawionymi powyżej względami, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[ms]